

fundstjeneste fortsat bør anvendes med det formål at være et alternativ til en ubetinget frihedsstraf.

5. Tiltaltes samtykke.

5.1. Forsøgsordningen. Internationale forpligtelser.

I betænkningen »Alternativer til frihedsstraf«, s. 102 f blev det anført, at samfundstjeneste formentlig burde være betinget af tiltaltes samtykke. Som begrundelse anførtes dels den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 4, dels at sanktionens gennemførelse forudsætter en betydelig samarbejdsvilje fra den dømtes side.

Tilsvarende udtalte arbejdsgruppen af 1980:

»Samfundstjeneste vil være knyttet til den faste forudsætning, at den dømte har givet samtykke. Kravet om samtykke må forstås således, at den pågældende i retten skal have erklæret sig indforstået med, at der i en eventuel betinget dom indsættes vilkår om samfundstjeneste. Samtykkekravet betyder derimod ikke, at den pågældende konkret skal samtykke i vilkårets nærmere udformning med hensyn til arbejdsforpligtelsens timeantal og afviklingsperiode og heller ikke, at han skal samtykke i, hvilke arbejdsopgaver samfundstjenesten skal omfatte, eller hvor og hvornår de skal udføres«.

I Folketingsbeslutningen om samfundstjeneste siges det da også udtrykkeligt, at vilkår om samfundstjeneste forudsætter, at den dømte giver samtykke.

Straffelovrådet har i forbindelse med udarbejdelse af betænkningen om samfundstjeneste undersøgt, om sanktionen samfundstjeneste er forenelig med internationale konventioner, der behandler arbejde som en menneskeret og sætter grænser for tvang til arbejde. Undersøgelsen munder ud i en konklusion om, at internationale forpligtelser, herunder navnlig den europæiske menneskerettighedskonvention, ikke nødvendiggør et krav om samtykke til samfundstjeneste, således som ordningen foreslås gennemført i Danmark.

5.2. Straffelovrådets overvejelser og forslag.

Der er ikke i dansk ret i almindelighed hverken i loven eller i praksis opstillet krav eller kriterier, der vedrører den tiltaltes holdning til de i betragtning kommende sanktionsvalg. Kun med hensyn til prøveløsladelse gælder der efter straffelovens § 38, stk. 5, et krav om, at den dømte skal være indforstået med tillægsvilkår for løsladelsen. Hvad angår selve spørgsmålet om, hvorvidt løsladelse på prøve skal ske eller ej, tages den dømtes modstand i betragtning

som et moment, der kan tale for at anse prøveløsladelsen som utilrådelig.

I reglerne om betingede domme, der under forsøgsordningen udgør det retlige grundlag for samfundstjeneste, stilles ingen krav om tiltaltes samtykke til en eventuel betinget dom eller dennes vilkår efter straffelovens § 57, og spørgsmålet rejses heller ikke i praksis. Ordningen med hensyn til samfundstjeneste er således for tiden en ulovbestemt undtagelse fra brugen af betingede domme i øvrigt.

Det har utvivlsomt fordele, at dom til samfundstjeneste forudsætter et forudgående samtykke fra tiltaltes side. Den arbejdsform, som samfundstjeneste indebærer, er i høj grad beroende på lovovertrædernes vilje til at indgå i et fællesskab på arbejdsstedet. Det kan savne fornuftig mening at dømme til denne foranstaltning, hvis lovovertræderen på forhånd har den indstilling, at han ikke vil opfylde arbejdspligten. Det kunne dreje som om de formentlige sjældne tilfælde, hvor en tiltalt af principielle grunde ikke vil dømmes til at arbejde for andre, men vil respektere en arbejdspligt, hvis han dømmes til fængsel. Bortset fra denne principielt begrundede vægring kan det ikke udelukkes, at nogle tiltalte med en modvillig indstilling til arbejdspligten efter dommen ville være modtagelige for en nærmere vejledning og vise sig åbne over for udførelsen af anvist arbejde, eventuelt efter at have hørt om forskellige muligheder for arbejdsmæssig placering.

Der er i Straffelovrådet enighed om, at der i alle sager, hvor en dom til samfundstjeneste kan komme i betragtning, bør gives den tiltalte lejlighed til at tilkendegive sin holdning hertil. Der er imidlertid ikke enighed om, hvorvidt tiltaltes samtykke skal være en lovmæssig betingelse for en dom med vilkår om samfundstjeneste.

Et flertal på 5 medlemmer finder det principielt uheldigt - når der ikke forligger internationale forpligtelser hertil - at rettens fastsættelse af en bestemt strafsanktion skal bero på et lovmæssigt krav om den tiltaltes samtykke i retten til denne sanktionsform. Et krav om samtykke findes således heller ikke i dansk ret i forbindelse med fastsættelse af andre vilkår i betingede domme endside i forbindelse med fastsættelse af ubetingede sanktioner.

Flertallet finder derimod, at det i den straffebestemmelse, der indeholder betingelser for at idømme betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, bør fastsættes, at tiltalte skal anses for egnet til denne strafsanktion.

Herved markeres klart, hvad der i øvrigt i Straffelovrådet er enighed om, at tiltalte (normalt efter en nærmere personundersøgelse), skal anses for egnet til at kunne modtage en dom til samfundstjeneste.